

Les enganxines i les pintades omplen cada racó de la facultat de Ciències Polítiques i Sociologia de la Universitat Complutense de Madrid. A sota a la dreta, el hall de la cafeteria i la biblioteca.

Errejón és també un altre personatge excepcional: jo li dic *Gramsci*”

L'evolució i la corrupció. “És clar que Podem ha evolucionat ideològicament en aquest any de vida”, admet Verstrynge. “és plenament conscient que té possibilitats de governar i té molta cura d'allò que proposa i d'allò que realment podria aplicar, cosa que no ha agradat gens a alguns cercles trotskistes que han donat suport a Podem, però la realitat és la que és, i cal virar quan toca, no pots anar-hi amb un programa fantasiós o directament irrealitzable. Per enganyar la gent, ja hi ha la casta”.

Quan se li demana a qui polític li recorda Iglesias, Verstrynge no en té dubte: “Als Països Catalans sabeu molt millor que no a Madrid què passa fora d'Espanya. L'ex-ministre francès Jean-Pierre Chevènement, que acaba d'escriure el llibre *Europa 1914-2014*, em

recorda molt Pablo Iglesias: és allò que a França coneixen com *esquerra republicana*. Podem, per cert, comparteix amb l'independentisme el terme sobiranista”.

La corrupció ha estat el detonant de l'explosió definitiva de Podem? Per Jorge Verstrynge, sí. “Quan els diners flueixen, la gent vol tranquil·litat, no li importa tant la corrupció... A la meua època a AP, un dirigent va dir-me ‘senyor Verstrynge, tranquil·litat ve de *tranca*’, Espanya és un poble pacient, generós, amb molt de sentit de l'humor. La gent, si té diners a la butxaca, veu la corrupció com un mal endèmic. Quan creix la desigualtat, però, aquests fenòmens són difícilment tolerables. Jo no vaig tenir notícies de Podem fins que ja havia nascut. No sóc a Podem peròestic amb Podem, i atenció, perquè conec centenars de persones que abans votaven el PP i que ara faran com jo”.

Al cor mateix de València, entre les Torres de Quart i el Mercat Central, al número 8 del carrer dels Carnissers, hi ha la petita seu de la fundació CEPS (Centre d'Estudis Polítics i Socials), nascuda el 1993 com a associació i que el 2000 va adoptar forma actual. El local, cedit per la Generalitat Valenciana dins del que establia el programa RIVA –de rehabilitació integral de València antiga, que obligava a posar en mans d'organitzacions socials un percentatge simbòlic de baixos rehabilitats–, està al costat mateix del que ocupen les ONG So de Pau i Amnistia Internacional.

Les activitats de CEPS no han estat les d'una ONG clàssica, però. Es tracta d'un grup de persones –principalment de l'àmbit universitari– amb l'aspiració comuna de fomentar “la democràcia i el socialisme” i de “construir formes de convivència en llibertat i igualtat”. El seu àmbit d'actuació, de manera pràcticament exclusiva, ha estat Llatinoamèrica, i de fet, la persiana del local que ocupen representa el mapa d'Amèrica central i del sud, acompanyat de les expressions “drets humans”, “pensament crític”, “transformació social”, “igualtat”, “emancipació”, “llibertat”, “justícia social”, “compromís”, “solidaritat” i “democràcia”.

Malgrat que el nucli principal de membres està lligat a la Universitat de València, la forta atracció que van sentir alguns professors de la facultat de Ciències Polítiques de la Universitat Complutense de Madrid els va dur a formar part de l'organigrama directiu, integrat per una desena de membres. Pablo Iglesias va ser-ne vocal durant alguns anys, i Íñigo Errejón ho és encara ara. Tant Errejón com Juan Carlos Monedero van desenvolupar tasques d'assessorament a Hugo Chávez durant la seua etapa com a president veneçolà, sempre en representació de la fundació CEPS.

L'origen de l'associació, el 1993, el conformen una quinzena d'alumnes i professors que busquen alternatives per tal de revitalitzar el concepte de l'esquerra. Capten gent propera a la seua manera de pensar però de procedència diversa –socialdemòcrata, nacionalista, comunista...– i comencen a desplegar una activitat frenètica: programen seminaris, conferències, lectures conjuntes de pensadors del moment i més activitats

Local que ocupa la fundació CEPS al centre de València. Nascuda el 1993, al cap de pocs anys va captar l'atenció del nucli fundador de Podem.

La València bolivariana

No hi ha una sola València bolivariana. A més de la ciutat veneçolana, a la València mediterrània hi ha la fundació CEPS. Iglesias, Monedero i Errejón en formen part, hi han col·laborat molt, i Podem, al País Valencià, s'estructura al voltant seu.

que conviden a la reflexió. A partir del 1995 publiquen també *Àgora. Revista de ciències socials*, que esdevindrà la seua targeta de presentació en els cercles universitaris enllà de València. El mur de Berlín acabava de caure i l'Estat espanyol travessava una crisi econòmica important, amb un PSOE que mostrava uns símptomes clars d'esgotament, després d'una dècada en el poder. El centre

de les seues mirades, però, sempre en va ser un altre: Llatinoamèrica.

“Vam mirar cap allà perquè consideràvem que ací les necessitats bàsiques ja estaven cobertes, es tractava de buscar fórmules d'aprofundiment en la democràcia”, explica Fabiola Meco, vocal de la directiva. “Certament, les possibilitats regeneradores eren més grans allà que no a Europa. A Llatinoamèrica, l'estat

del benestar no s'havia desenvolupat gens i la gent pobra encara podia arribar a ser classe mitjana. Hi havia les condicions oportunes perquè hi haguera una transformació social democràtica, un fervor de canvi”, recorda Rubén Martínez Dalmau, que s'ha erigit com a portaveu de la fundació.

Fabiola Meco i Martínez Dalmau formen part del grup iniciàtic i se n'han mantingut molt actius fins avui. Quan van impulsar CEPS tenien 21 anys i encara estudiaven la carrera. Avui ell és professor de Dret Constitucional, i ella, professora associada de Dret Civil.

Uns altres noms de l'etapa primerenca són els de Lino Valencia, Teresa Palomar, Amparo Montán, Ricard Martínez o Claudi López, i sobretot, Roberto Viciano, un professor de Dret Constitucional que acabava d'estrenar-se com a tal i que esdevindria el far de tots ells. De fet, Viciano va ser el president de la fundació i la seua activitat al continent sud-americà va ser intensíssima, fins al punt d'assessorar directament el president veneçolà, Hugo Chávez, a partir de l'obertura del

l'anomenat *procés constituent*. Va redactar un informe que avalava la legalitat de la Constitució bolivariana aprovada per Chávez, un intent de dotar-la de legitimitat internacional.

Antonio Montiel, advocat i professor universitari, una persona de fecunda trajectòria reivindicativa, s'hi incorporaria al cap d'un parell d'anys. Dues dècades més tard, Montiel és la persona escollida per Pablo Iglesias per tal de liderar la direcció de Podem al País Valencià. És el gran favorit en el procés d'elecció del consell ciutadà autonòmic i no ha negat la seua predisposició a erigir-se també en el cartell electoral de la formació als comicis valencians.

“Mai no hem defensat els pensaments bolivarians, sinó els pensaments regeneradors, i hem estat crítics quan han funcionat malament”, matisa Martínez Dalmau per tal de marcar-hi distàncies. En canvi, ell mateix va ser present al mític programa de *La tuerka* posterior a la mort de l'ex-president veneçolà, quan Iglesias va recordar que Chávez, viu, era “molt perillós pels poderosos”, però que mort, era directament “invencible”. “Quanta felicitat ens ha regalat el comandant Chávez, quant d'orgull per mirar-li als ulls a l'enemic”, va proclamar aquell dia Iglesias. “Hi ha un abans i un després de Chávez a la història dels pobles. Els següents a aprendre de tot el que ha passat allà hem de ser nosaltres”, afirmava Martínez Dalmau al final del programa. “Que la terra et siga lleu, comandant, fins sempre”, s'acomiadava un emocionat Juan Carlos Monedero.

En referència a Iglesias i Monedero, Martínez Dalmau opina que “la seua visió del chavisme és més dolça que no ho puga ser la nostra, potser perquè ells van conèixer Veneçuela molt més tard que no ho vam fer nosaltres, que hi vam estar des del principi i hem percebut les errades que s'han comès”. Fabiola Meco, no obstant això, reconeix que Chávez “era

un personatge molt particular, però va fer allò que s'havia compromès a fer”.

“La teòrica democràcia veneçolana no era res més que el *turnismo*, però això va acabar-se a partir del colp d'estat de Chávez, el 1992. Quan definitivament arriba al poder, el 1999, impulsa una regeneració democràtica amb una assemblea constituent que trenca amb l'etapa anterior”, destaca Martínez Dalmau.

“En certa mesura, Chávez sí que és immortal, Pablo té raó”, rebla Meco, “a Veneçuela s'han aconseguit moltes coses. En arribar-hi ell al govern, la pobresa era del 87%, i de seguida va posar fi a una política que afavoria qui més tenia. Molta gent no tenia accés a la sanitat ni a l'ensenyament, ni tan sols no estava cedulada. Tots els polítics tenen llums i ombres, però és innegable que Veneçuela va representar una esperança per molts països sud-americans”.

La fundació CEPS va rebre del govern veneçolà més de tres milions d'euros per dur a terme diversos projectes sobre el terreny. Una quantitat que “no és tan elevada com pot semblar, si tenim en compte que s'estén al llarg de 12 anys i que inclou una quinzena de persones”, matisa Martínez Dalmau. “Uns 1.800 euros mensuals”, especifica.

El primer contacte naix de seguida de l'arribada del chavisme. “Vam participar en el procés constituent del 1999, voluntàriament, sense cobrar un bolívar, i això van valorar-ho molt. Per comptes de quedar-nos ací, prenent el sol a la platja tot el mes d'agost, vam anar-hi per tal de donar suport al procés de canvi”, evoca Martínez Dalmau.

Prèviament, la fundació CEPS ja havia treballat a l'Equador: Roberto Viciano, de fet, va prendre part de l'Assemblea Constituent del 1998. Alguns membres també havien fet un curs de doctorat a Cuba, havien contactat amb gent de Bolívia i, com a constitucionalistes, havien estudiat el cas colombià del 1991.

Fabiola Meco i Rubén Martínez Dalmau, al

En alguns casos, projectes de cooperació a l'Amèrica Llatina subvencionats per la Generalitat Valenciana, una col·laboració que va decaure amb el pas dels anys, sobretot a partir de l'arribada de Rafael Blasco —recentment condemnat a presó— a la conselleria del ram.

Martínez Dalmau i Meco també van formar part de l'expedició que els anys 1994 i 1995 va visitar Porto Alegre, al Brasil, on van començar a sentir parlar de pressupostos participatius. “Es veia clar que es podia dur a terme una transició ambiciosa, i no com ací, on va estar tot molt controlat”, comenta ell.

“En general, l'arribada al poder d'Hugo Chávez, Rafael Correa i Evo Morales a Veneçuela, Equador i Bolívia ha donat com a resultat unes societats més justes i igualitàries que no ho eren abans”, continua Martínez Dalmau, “les noves constitucions equatoriana i boliviana han creat unes capes mitjanes que no existien, i a Veneçuela, insistisc que hi ha dues etapes ben diferenciades: una primera en què la nova classe dirigent ascendeix al poder i comença a fer reformes en profunditat, i una segona de més decepcionant, a partir del 2004, quan Chávez guanya el referèndum i fa l'efecte que el seu únic objectiu siga mantenir-se en el poder, una degeneració que acaba amb la victòria de Nicolás Maduro i l'atac als drets humans que hem observat darrerament”. Segons

Martínez Dalmau:
“Si cal, per què no denunciar el Tractat de Maastricht?”

Fabiola Meco:
“En certa mesura, Chávez sí que és immortal, Pablo té raó”

PRATS I CAMPS

campus de Tarongers de València. Al costat, Roberto Viciano, *anima mater* de la fundació CEPS, per bé que ara s'ha situat en un segon plànol.

pensa, “a Veneçuela, ara mateix li cal una altra onada regeneradora”.

El contacte amb la Complutense.

Per què existeix un lligam tan estret entre la facultat de Dret de la Universitat de València i la de Ciències Polítiques i Sociologia de la Universitat Complutense de Madrid?

“Com passa amb la resta d'universitats, la teua feina i les teues publicacions tenen un ressò, i això acaba generant llaços d'amistat”, raona Fabiola Meco.

Pablo Iglesias, de fet, va interessar-se per les activitats de la fundació prou abans de ser professor. Després d'haver-se llicenciat en Dret, mentre estudiava la carrera de Polítiques, va subscuir-se per rebre'n informació. Som a començaments de la dècada dels 2000, i al cap de no gaire temps esdevindrà un dels cinc vocals de la fundació. Les seues visites a València eren habituals.

Íñigo Errejón, vocal en l'actualitat, va establir-hi contacte més tard, segurament influït per Iglesias. En tot cas, la seua tesi doctoral, centrada en Bolívia, el va fer prendre contacte també amb la Universitat Autònoma de Barcelona, més centrada en el cas bolivià.

Monedero, que també va oficiar com a assessor de Chávez –en aquest cas, la seua primera visita va ser com a acompanyant de qui era líder d'IU, Gaspar

Llamazares– va publicar un manual molt crític sobre la transició espanyola que també va despertar l'interès de CEPS.

“Tots ells tenen un pensament prol·latinoamericanista molt proper a nosaltres, la sintonia va ser ràpida, la compenetració és gran”, reconeix Rubén Martínez Dalmau, un dels organitzadors dels seminaris anuals que la fundació patrocina cada mes de desembre, centrats en processos constituents. “Venia molta gent de fora del País Valencià i representants de partits diversos, com ara Compromís i Esquerra Unida”, fa saber Dalmau. CEPS també convocava un debat mensual –Carolina Bescansa, l'única dona del grup fundacional de Podem, va ser-ne una de les ponents– i va fer el salt a la xarxa, on pot consultar-se la seua activitat. Encara que només compten una seu estable a València, hi apareixen delegacions –correu electrònic– de Madrid, Barcelona, Sevilla, Màlaga, Bilbao, Oviedo, Saragosa i la Corunya.

Destacaven Iglesias i companyia, enmig de tota aquesta elit universitària? Fabiola Meco troba que “a CEPS, destaca tothom, tothom que en forma part és actiu, participa en moviment de tot tipus... Ara bé, a nivell oratori, és clar que destacaven, encara que mai no hauria dit mai que organitzarien un moviment com Podem, d'un abast considerable”. Meco, que a més de vocal exerceix com

a gerent de CEPS, també és membre de Podem i forma part de la candidatura de Montiel.

A la directiva de CEPS figura igualment Àngela Ballester, responsable de l'àrea de Sensibilització i Cooperació i de l'àrea d'Amèrica Llatina, una de les dues úniques persones valencianes que integren la direcció estatal de Podem. Ballester, de fet, ha sigut l'encarregada de bastir la candidatura al consell ciutadà autonòmic valencià de Clar que Podem, la llista avalada per Iglesias i companyia.

De 15 a 300. La fundació CEPS, que a l'inici va comptar una quinzena de membres, ja en té tres centenars. Entre els inscrits hi ha gent coneguda d'arreu l'Estat, però els seus noms no han eixit a la llum per voluntat pròpia. Funciona a partir de donacions, no hi ha establerta una quota anual de soci.

Amb tot, ha aconseguit un prestigi important, fins al punt que han atorgat diplomes en observació internacional i han impartit màsters en assumptes electorals. Molts dels seus integrants han pres part com a observadors de processos electorals a Veneçuela, Haití, el Salvador, Hondures, Brasil i uns altres.

“El 15-M ens va fer que començarem a veure les coses des d'ací, fins aleshores ens havíem bolcat exclusivament a Llati-

noamèrica”, assenyala Rubén Martínez Dalmau, que no es considera anticapitalista, sinó “antineoliberal”. “Som democràtics, defensem que l’economia ha de promoure la voluntat transformadora de la gent”, indica.

I en efecte, entre la massa grisa que ha format part de CEPS hi ha de tot. Ignacio Blanco, candidat d’Esquerra Unida a la presidència de la Generalitat, va ser-ne coordinador de projectes durant dos anys. Adoración Guamán, que al seu dia va presentar-se a l’alcaldia de Mislata (Horta) pel Bloc i que més tard va optar a ser senadora en representació d’EUPV, partit al qual encara està afiliada, és una de les cinc vocals de la directiva actual. Isaura Navarro i Joan Ribó, tots dos antigament a Esquerra Unida i ara a Compromís, són uns altres membres il·lustres, i Albert Noguera, professor de Dret Constitucional, és de la CUP. Fins i tot hi ha gent lligada al corrent Esquerra Socialista, del PSOE.

Igual com Podem, Martínez Dalmau defensa la creació d’un procés constituent a l’Estat espanyol. El 2010, CEPS ja va publicar *Per una assemblea constituent. Una solució democràtica a la crisi, del 2010*, en què aspostava per fer “un salt democràtic”.

“Caldrà veure si aquest procés l’han de liderar els partits o no. A països com el Perú han escollit persones en nom dels moviments socials”, apunta Dalmau, partidari de “fer net i començar des de zero”, llançant al fem la Carta Magna actual, que segons diu, impedeix de ser reformada a fons: “El títol primer, el dels drets fonamentals, i el segon, sobre la Corona, només poden reformar-se a través d’una majoria qualificada de tres cinquenes parts del Congrés i del Senat, seguida d’una convocatòria d’eleccions, d’una nova majoria qualificada de tres cinquenes parts del Congrés i del Senat, i per últim, d’un referèndum aprovatori. Això és impossible! És una clàusula d’intangibilitat tàcita. No es pot reformar la Constitució, cal fer-ne una de nova”.

Meco opina igual: “La Constitució és tancada amb pany i forrellat, i la clau, l’han llançada a la mar. No poden dir-nos que no estem preparats, que hem de retocar la Constitució del 78 i prou, en democràcia no pot imperar la por”. Dalmau va més enllà: “Si cal, per què no denunciar el Tractat de Maastricht”

“Es poden guanyar eleccions amb llunyania ideològica”

Belén Barreiro (Madrid, 1968), sociòloga, va dirigir el CIS del 2008 al 2010. Un article seu va anunciar la fi del bipartidisme a l’Estat espanyol. Avui presideix el laboratori d’idees de la Fundación Alternativas, el principal ‘think tank’ progressista.

L’1 de juliol del 2012 vostè va escriure un article profètic al diari *El País*, titulat “Regreso del futuro”. Descrivia el que ha passat d’aleshores ençà: l’esgotament del model del 78, el descens amb les forces polítiques majoritàries i la irrupció d’una plataforma popular que posaria fi al bipartidisme. Va batejar-la amb el nom de Partit Radical i va dir que estaria liderada per una dona de 37 anys. Va encertar l’edat però va errar-la en el sexe. Queda disculpada, perquè de cueta, sí que en té.

—[*Riu.*] Sí, aquell article m’ha perseguit tot aquest temps. Al principi va ser molt criticat per les elits, però va despertar un interès creixent. Fins i tot a mi m’ha fet por, tota la successió dels esdeveniments. M’ho veia venir, però que haja passat tot allò que hi vaig preveure...

—L’Estat espanyol viu una segona transició?

—El sistema de partits s’està ensorrant. El PP va guanyar el novembre del

2011 amb majoria absoluta i en ben poc temps va perdre les seues bases de suport. És insòlit, ni tan sols no va gaudir de la fase *viatge de noces* que gaudeixen tots els governs nous a l’inici. La intenció de vot del PP i del PSOE va començar acceleradament, alhora que creixia els que jo anomeno *orfes de la política*: no ho sé, no conteste, votaré en blanc, votaré nul, ja m’ho pensaré... Una franja en què acostuma a haver-hi el 20% o 22% de l’electorat, però en què de sobte va passar a haver-n’hi el 50%. Era impactant. Tots aquells orfes necessitaven un pare o una mare, hi havia un forat electoral, un descens generalitzat: totes les institucions de l’Estat, tret de la Guàrdia Civil, patien una erosió enorme als estudis d’opinió. Podem ha ocupat aquest forat.

—Sens dubte.

—A més, hi ha la consolidació del *consumidor rebel*. El suport a l’economia capitalista, de mercat, ha caigut en picat. El 2007, Espanya era un dels països més procapitalistes, per davant d’Alemanya i França. El 2014 és a la cua d’una classificació que inclou una quarantena de països, només per davant de Mèxic i Argentina. El rebuig al sistema capitalista s’ha disparat, un de cada quatre ciutadans senten aversió per les grans empreses. No són les elits polítiques les úniques que travessen una crisi greu. Les elits econòmiques i financeres també se’n veuen afectades. El 54% dels ciutadans confessen haver-se empobrit, una autèntica barbaritat. La recuperació econòmica no alterarà a curt termini aquesta percepció, tan transversal com l’electorat de Podem. Per això algunes enquestes ja el situen com a primer partit. I això és clau, perquè la força més votada serà l’encarregada de formar govern.

—Per què va perdre el PP tan d’hora el seu cabal de vots? Sempre s’havia dit que el seu electorat era una roca granítica.